Pravděpodobnost a matematická statistika

Doc. RNDr. Gejza Dohnal, CSc.
dohnal@nipax.cz

Pravděpodobnost a matematická statistika 2010

1.týden (20.09.-24.09.) Data, typy dat, variabilita, frekvenční analýza (histogramy, četnosti absolutní, relativní, prosté, kumulativní), základní statistické charakteristiky (průměr, výběr.rozptyl, minimum, maximum, medián, kvartily, boxplot), sešikmenná rozdělení (vzájemná poloha mediánu a střední hodnoty), chvosty, kvantily

2. týden (27.09.-01.10.) Princip statistické indukce, výběr, vlastnosti výběru, experiment. Náhodná veličina, rozdělení pravděpodobnosti a jeho souvislost s histogramem. Pravděpodobnost, pravidla pro počítání s pravděpodobností, podmíněná pravděpodobnost, závislost náhodných veličin.

3.týden (04.10.-08.10.) Využití závislosti při stanovení pravděpodobnosti - věta o úplné pravděpodobnosti a Bayesova věta

4.týden (11.10.-15.10.) Rozdělení chyb měření - normální rozdělení a počítání s ním. Odhady parametrů normálního rozdělení. Intervaly spolehlivosti pro normální data. Jednovýběrové testy o střední hodnotě

5.týden (18.10.-24.10.) Výběrový poměr jako odhad pravděpodobnosti sledovaného jevu. Alternativní rozdělení, binomické rozdělení. Intervalový odhad výběrového poměru. Výběry s vracením a bez vracení (binomické a hypergeometrické rozdělení)

6.týden (25.10.-29.10.) odpadá

7.týden (01.11.-05.11.) Poruchy v čase (Poissonův proces). Poissonovo rozdělení, exponenciální rozdělení, jeho výhody a nevýhody, modelování doby do poruchy pomocí Weibullova rozdělení, lognormálního rozdělení, případně useknuté normální rozdělení.

8.týden (08.11.-12.11.) Testy dobré shody, Q-Q graf (pouze vysvětlení), testy normality. Některé neparametrické testy

9.týden (15.11.-19.11.) Dvě náhodné veličiny - srovnání dvou výběrů (dvouvýběrové testy)

10. týden (22.11.-26.11.) Dvě náhodné veličiny. Dvourozměrné četnosti jako odhad dvourozměrného rozdělení, frekvenční tabulka. Marginální rozdělení (vše pouze diskrétně s tabulkou)

11. týden (29.11.-03.12.) Závislost náhodných veličin, míry závislosti (kovariance, korelace), test významnosti korelačního koeficientu

12. týden (06.12.-10.12.) Regrese, lineární regresní model (přímková, kvadratická, polynomická regrese), analýza reziduí, pásy spolehlivosti

13. týden (13.12.-17.12.) Více výběrů, jednoduché třídění, ANOVA.

14. týden (20.12.-22.12.) Rezerva, opakování, testy normality (náhrada za 28.10.)

Od hazardu ke hvězdám ...

1733 : Abraham de Moivre

pokusy s mincemi ⟶ spojitá křivka

Galtonova deska

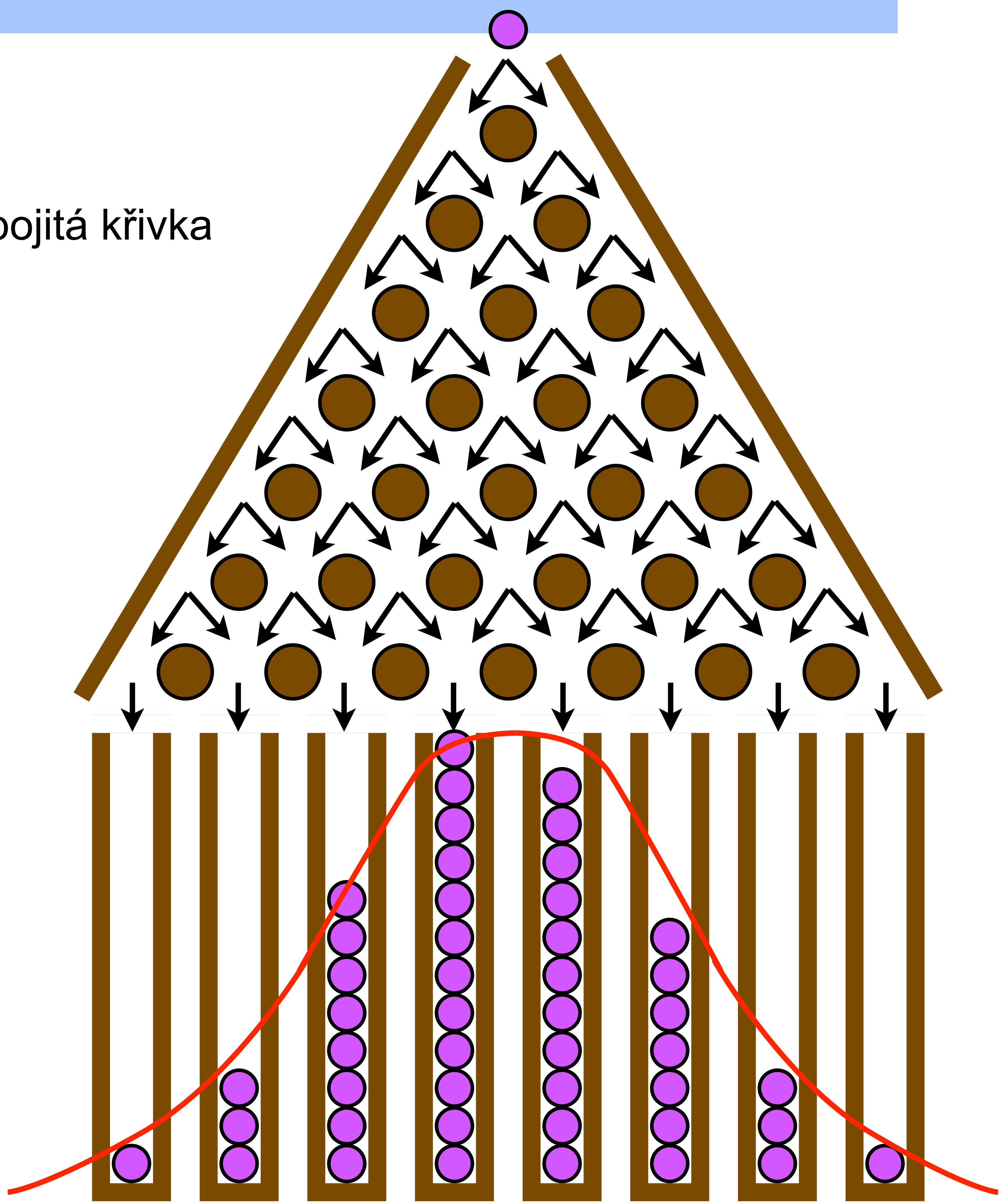

Od hazardu ke hvězdám ...

1733 : Abraham de Moivre

pokusy s mincemi ⟶ spojitá křivka

Galtonova deska

Pascalův trojúhelník

$$n_k = \binom{N}{k} = \frac{N!}{k!(N-k)!}$$

Moivre navrhl rovnici:

$$y = e^{-\frac{x^2}{2}}$$

$$y = Ke^{-\frac{(x-a)^2}{2b^2}}$$

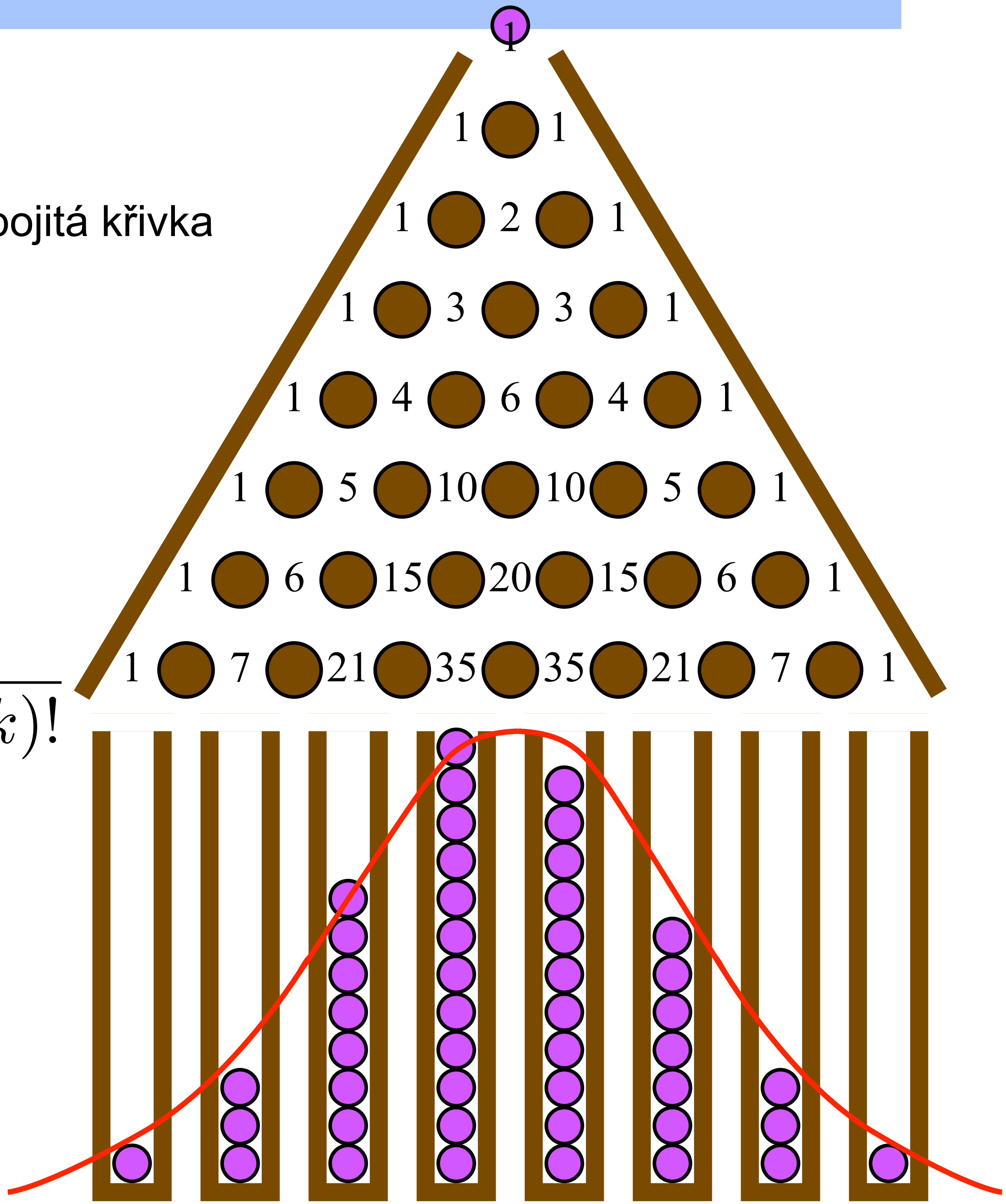

Rozdělení chyb měření

přelom 18. a 19. století: rozdíly v astronomických měřeních
- která hodnota je správná?

Karl Friedrich Gauss a Piere Laplace: “křivka chyb měření”

gaussova křivka

počátek 19. století: Adolphe Qételet
- antropometrická měření anglických vojáků

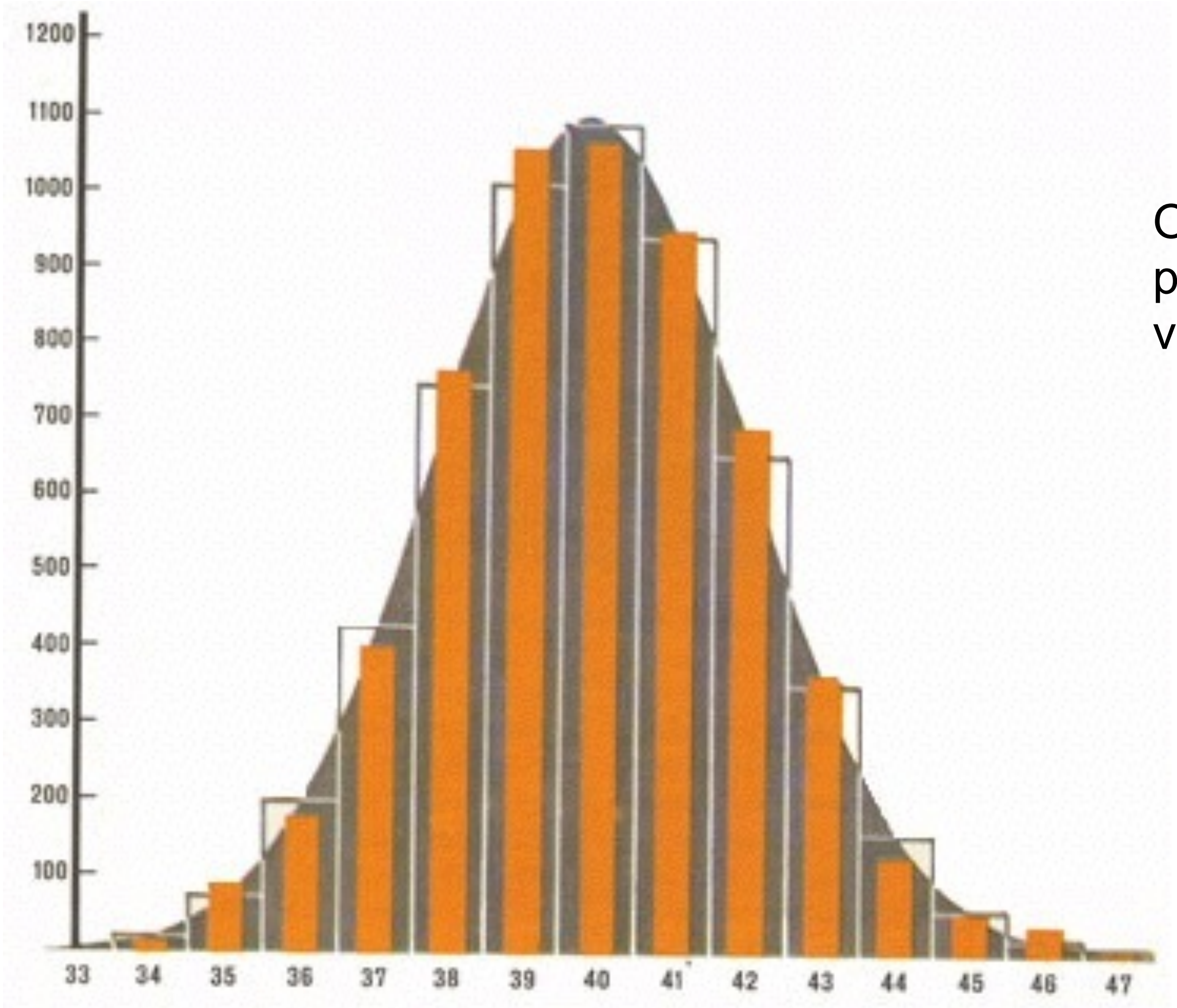

Obvod hrudi skotských vojáků v palcích, naměřený Quételetem ve dvacátých letech 19. století

Normální rozdělení

přelom 18. a 19. století: rozdíly v astronomických měřeních
- která hodnota je správná?

Karl Friedrich Gauss a Piere Laplace: “křivka chyb měření”

gaussova křivka

počátek 19. století: Adolphe Qételet
- antropometrická měření anglických vojáků

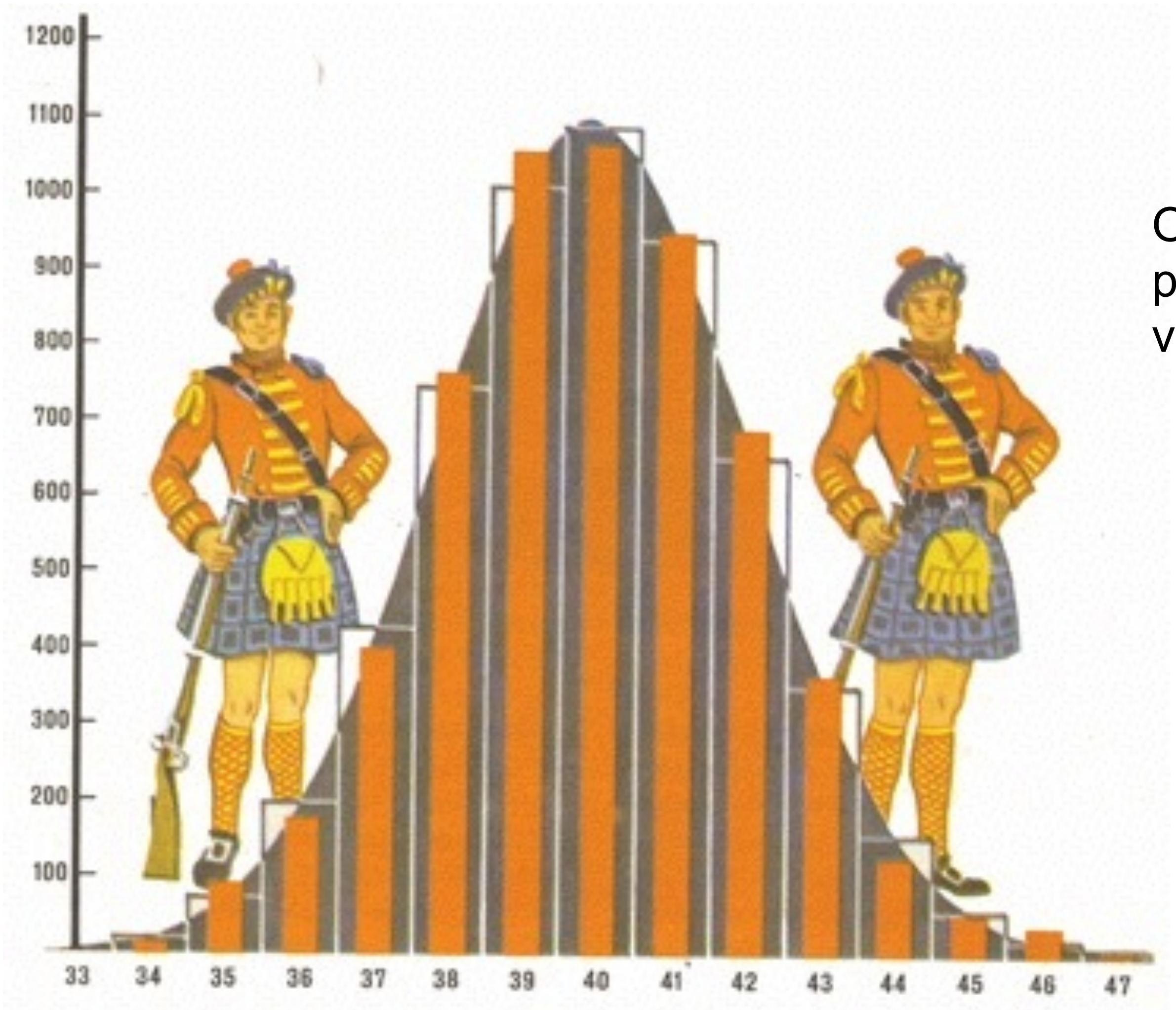

Obvod hrudi skotských vojáků v palcích, naměřený Quételetem ve dvacátých letech 19. století

normální rozdělení

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2}},$$

$$x \in R$$

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2\sigma^2}}$$

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}}$$

hustota pravděpodobnosti

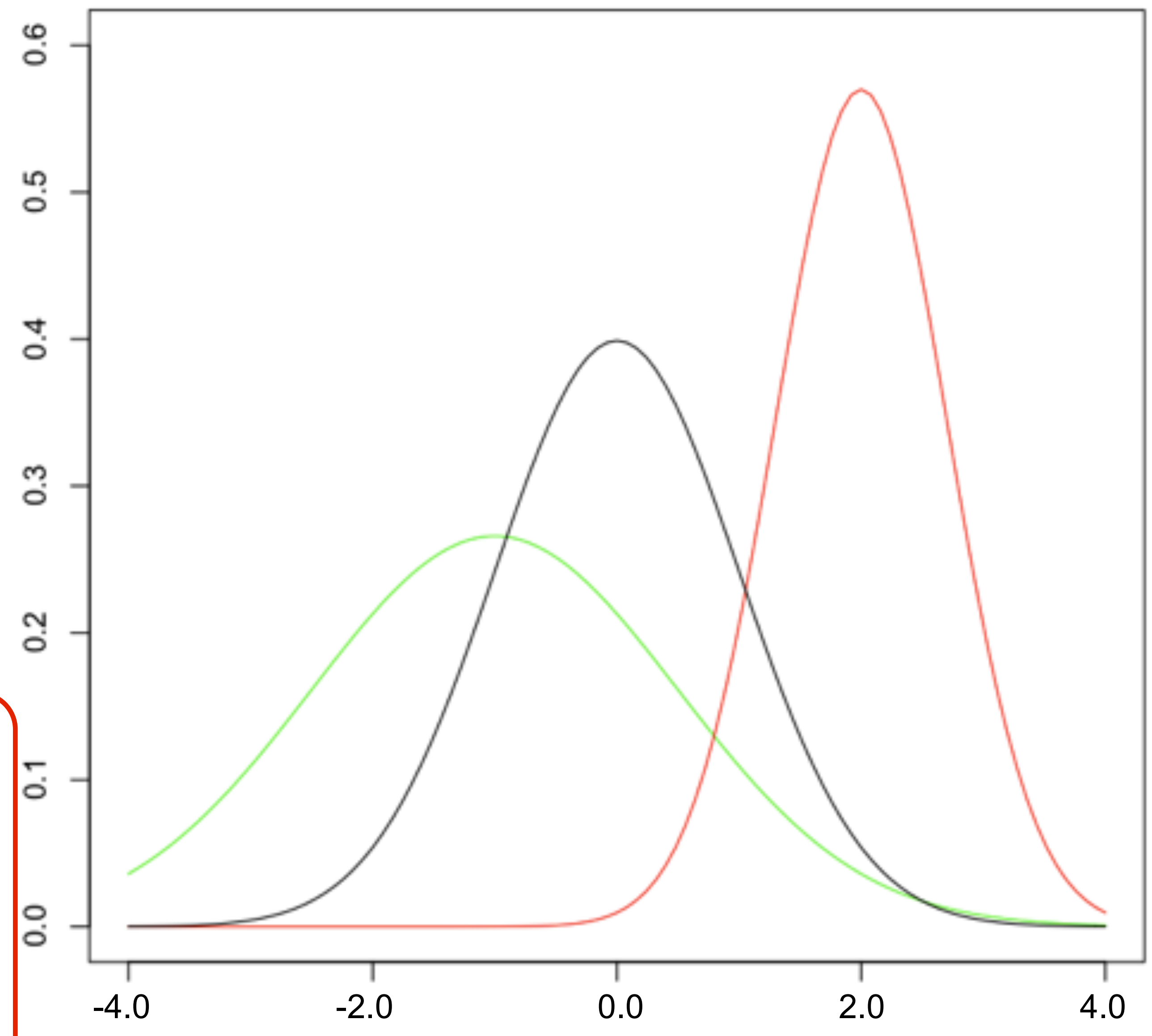

$\sigma > 0$ - parametr měřítka,

$\mu \in R$ - parametr polohy

Normální rozdělení $N(\mu, \sigma^2)$

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2}},$$

$$x \in R$$

Standardní normální rozdělení $N(0,1)$

$$X \sim N(0,1)$$

$$X \in (-\infty, +\infty)$$

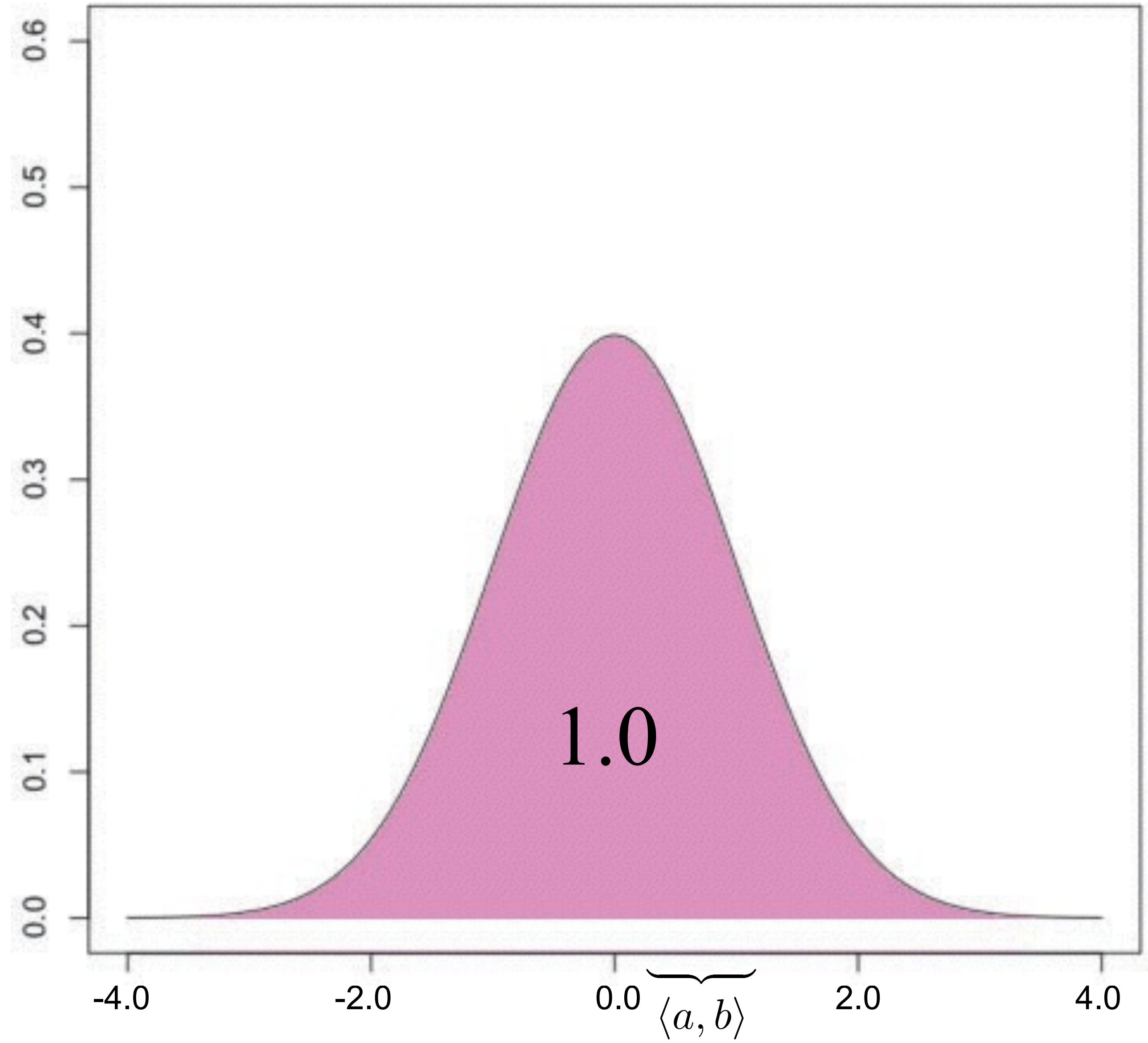

$$P(a \leq X \leq b) = \int_a^b f(x)dx$$

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2}},$$

$$x \in R$$

$$X \sim N(0,1)$$

$$P(-1 \leq X \leq 1) = 0.6826$$

$$P(-2 \leq X \leq 2) = 0.9545$$

$$P(-3 \leq X \leq 3) = 0.9973$$

$$Y \sim N(\mu, \sigma^2)$$

$$P(\mu - \sigma \leq Y \leq \mu + \sigma) = 0.6826$$

$$P(\mu - 2\sigma \leq Y \leq \mu + 2\sigma) = 0.9545$$

$$P(\mu - 3\sigma \leq Y \leq \mu + 3\sigma) = 0.9973$$

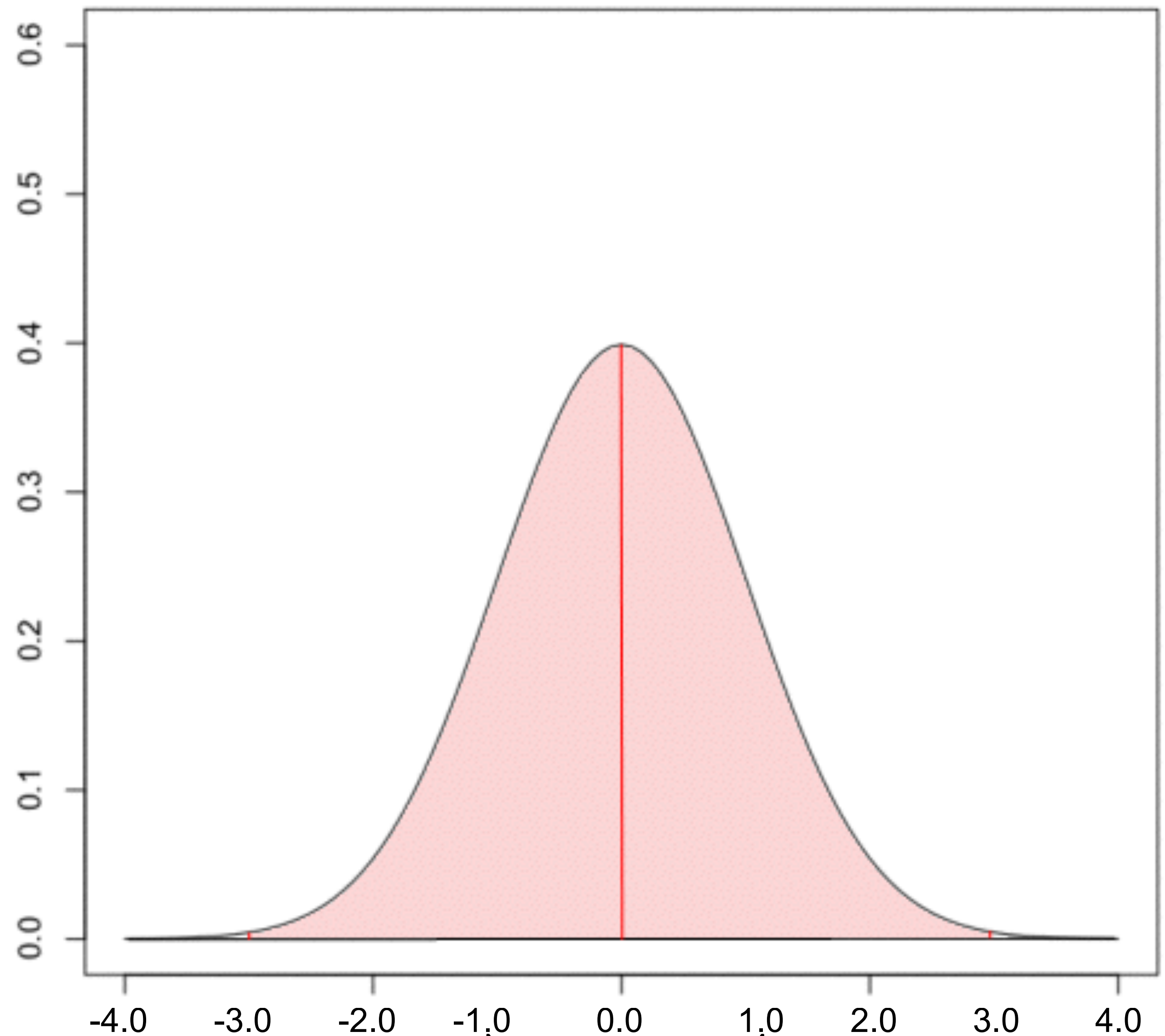

$\langle \mu - \sigma, \mu + \sigma \rangle$
68,26%

$\langle \mu - 2\sigma, \mu + 2\sigma \rangle$
95%

$\langle \mu - 3\sigma, \mu + 3\sigma \rangle$
99.7%

Normální rozdělení

$$X \sim N(0,1) \qquad Y \sim N(\mu, \sigma^2)$$

$$P(-1 \leq X \leq 1) = 0.6826 \quad P(\mu - \sigma \leq Y \leq \mu + \sigma) = 0.6826$$

$$P(-2 \leq X \leq 2) = 0.9545 \quad P(\mu - 2\sigma \leq Y \leq \mu + 2\sigma) = 0.9545$$

$$P(-3 \leq X \leq 3) = 0.9973 \quad P(\mu - 3\sigma \leq Y \leq \mu + 3\sigma) = 0.9973$$

$$P(\mu - k\sigma \leq Y \leq \mu + k\sigma) = P(-k\sigma \leq Y - \mu \leq k\sigma)$$

$$= P\left(-k \leq \frac{Y-\mu}{\sigma} \leq k\right) = P(-k \leq X \leq k)$$

$$\boxed{Y \sim N(\mu, \sigma^2) \Rightarrow X = \frac{Y-\mu}{\sigma} \sim N(0,1)}$$

Normální rozdělení

Symetrie:

$$X \sim N(0,1)$$
$$f(x) = f(-x)$$

$$X \sim N(\mu, \sigma^2)$$
$$f(\mu + x) = f(\mu - x)$$

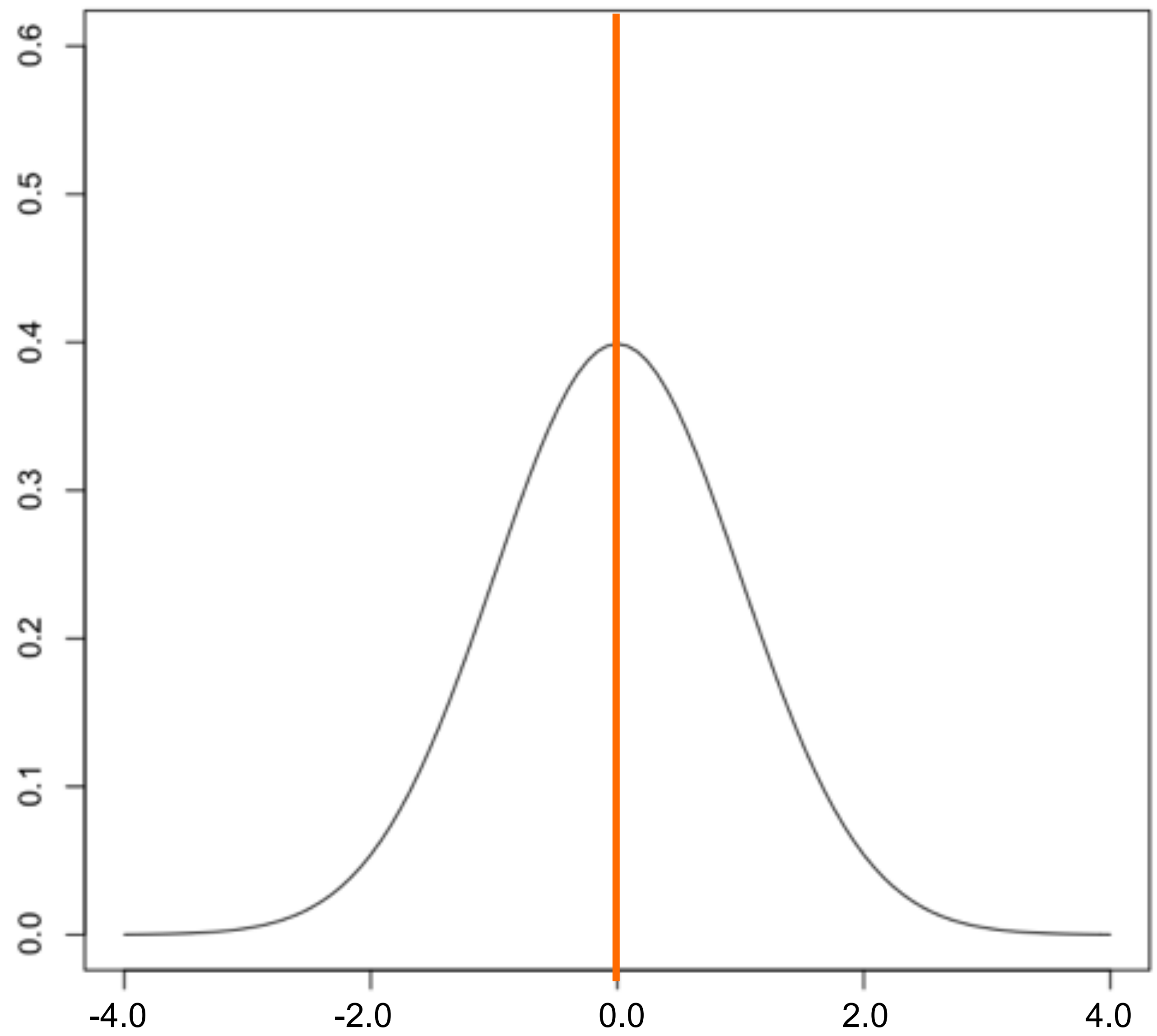

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2}},$$

$$x \in R$$

$$X \sim N(0,1)$$

$$P(X \leq x) = \int_{-\infty}^{x} f(u)du$$

$$\Phi(x) = P(X \leq x)$$

distribuční funkce

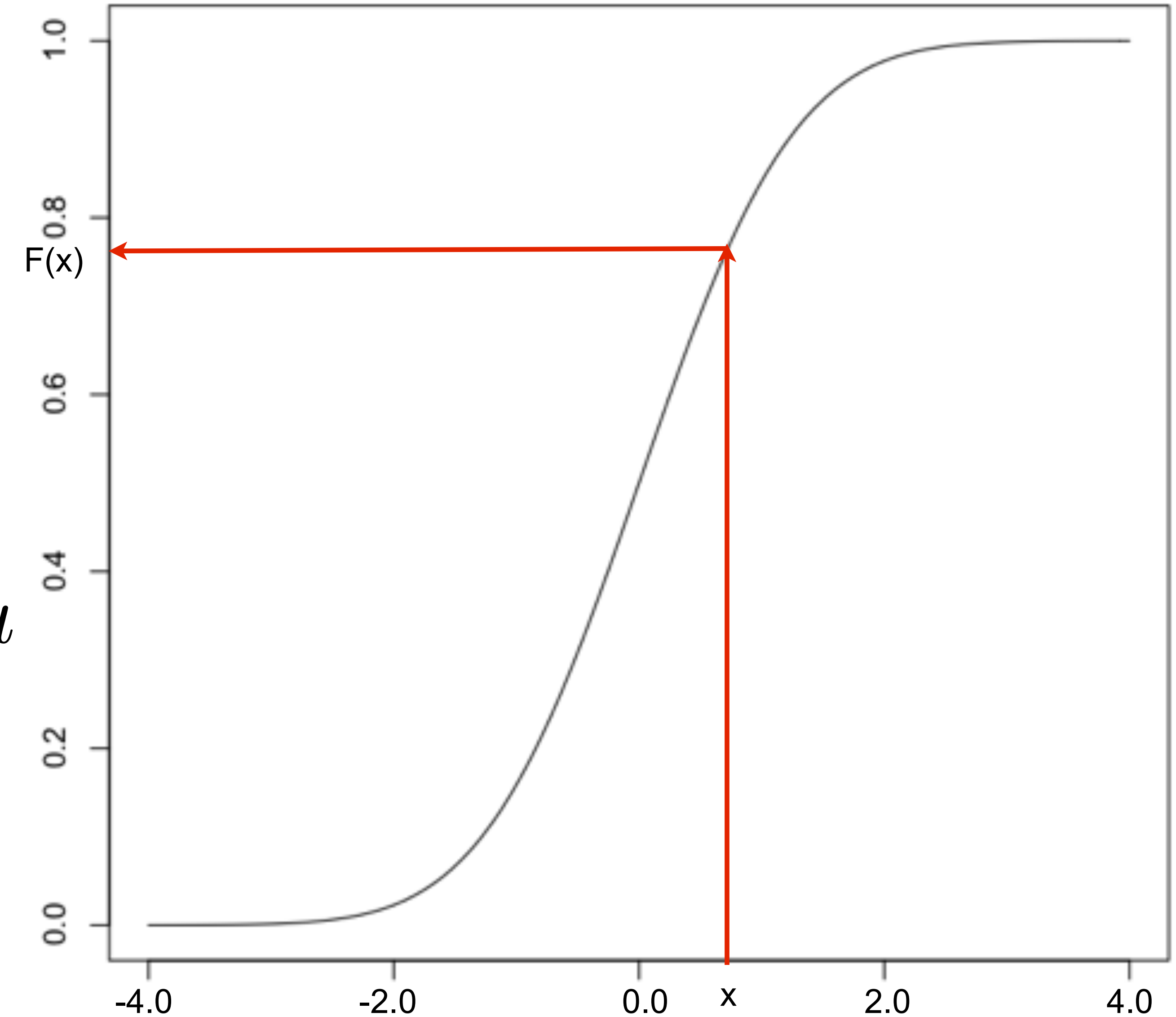

S jakou pravděpodobností bude hodnota náhodné veličiny X menší než x?

S jakou pravděpodobností nebude hodnota náhodné veličiny X větší než x?

S jakou pravděpodobností bude hodnota náhodné veličiny X větší než x?

$$P(X > x) = 1 - P(X \leq x) = 1 - \Phi(x)$$

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{x^2}{2}},$$

$$x \in R$$

$$X \sim N(0,1)$$

$$P(X \leq x) = \int_{-\infty}^{x} f(u)du$$

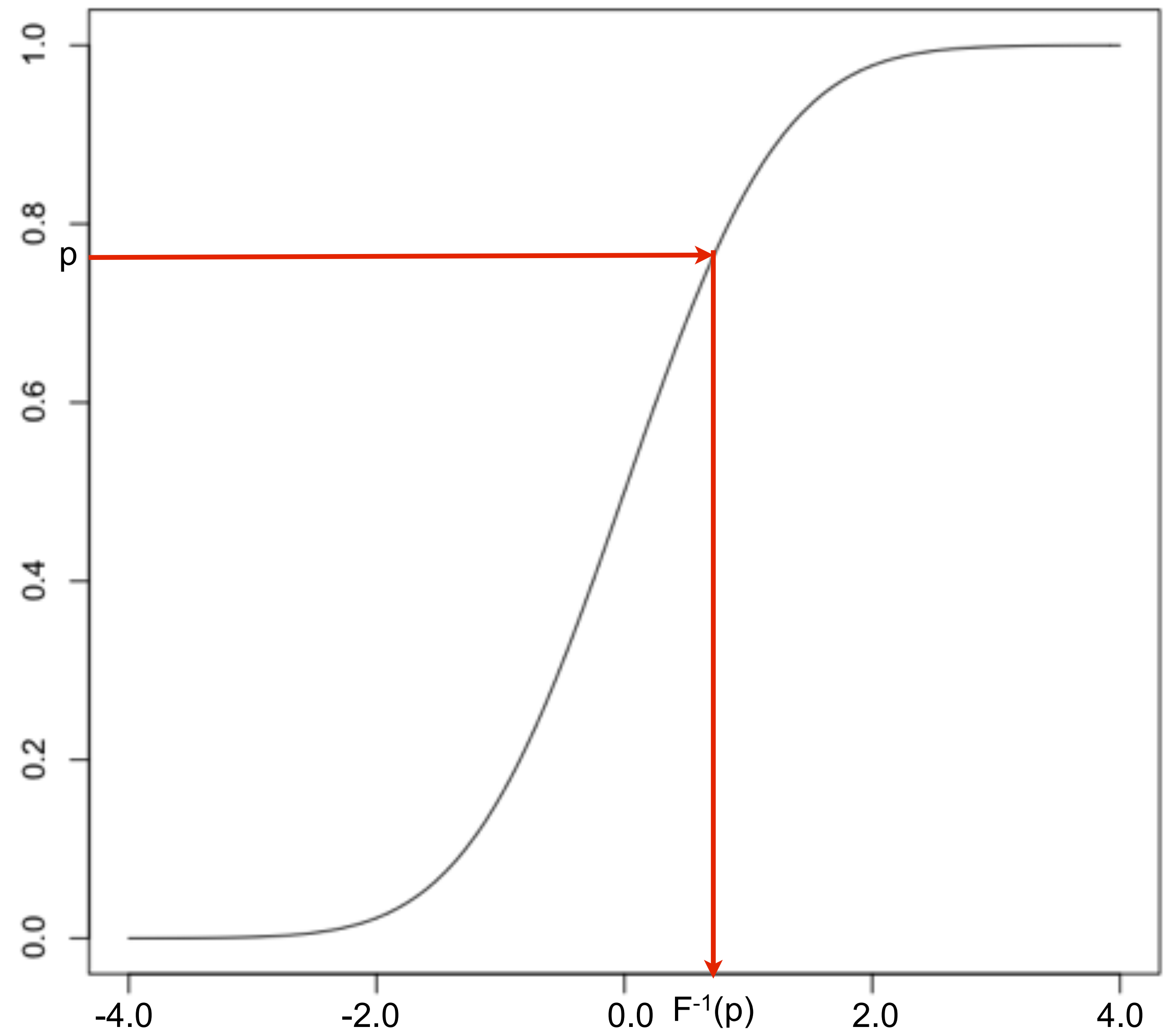

$$\Phi(x) = P(X \leq x)$$

distribuční funkce

Jakou hodnotu náhodná veličina X nepřekročí s pravděpodobností p?

$$x_p = \Phi^{-1}(p)$$

kvantilová funkce

Jakých hodnot bude náhodná veličina X nabývat s předem danou pravděpodobností p?

Normální rozdělení

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}},$$

$$x \in R$$

$$X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

$$P(X \leq x) = \int_{-\infty}^{x} f(u)du$$

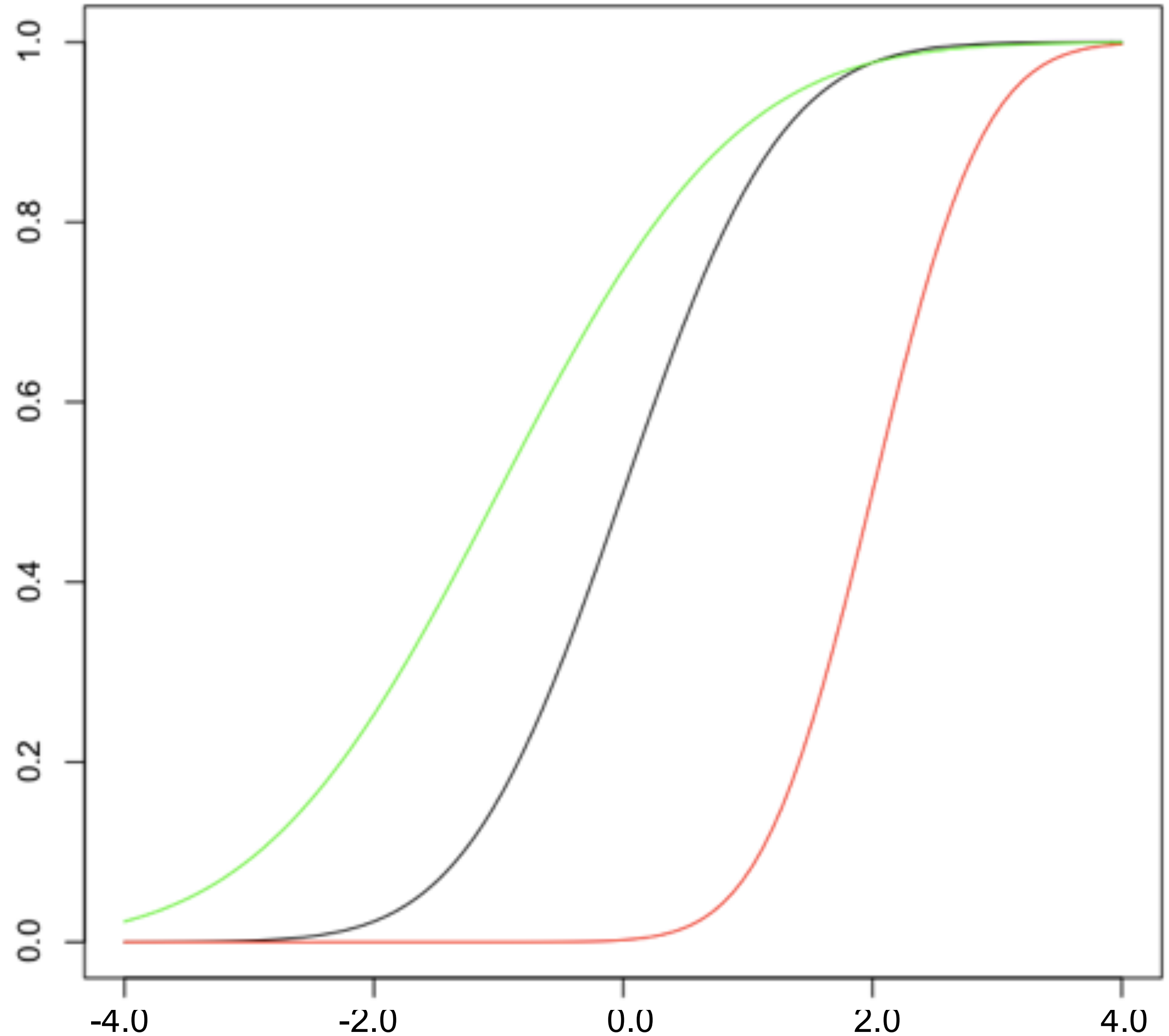

$$\boxed{F(x) = P(X \leq x)}$$

distribuční funkce

$$F(x) = \int_{-\infty}^{x} f(u)du$$

$$f(x) = \frac{dF(x)}{dx}, \quad x \in R$$

Normální rozdělení

S jakou pravděpodobností bude budoucí hodnota náhodné veličiny X v intervalu $\langle a, b \rangle$?

$$P(a \leq X \leq b) = \int_a^b f(x)dx$$

$$= \int_{-\infty}^b f(x)dx - \int_{-\infty}^a f(x)dx$$

$$\boxed{P(a \leq X \leq b) = F(b) - F(a)}$$

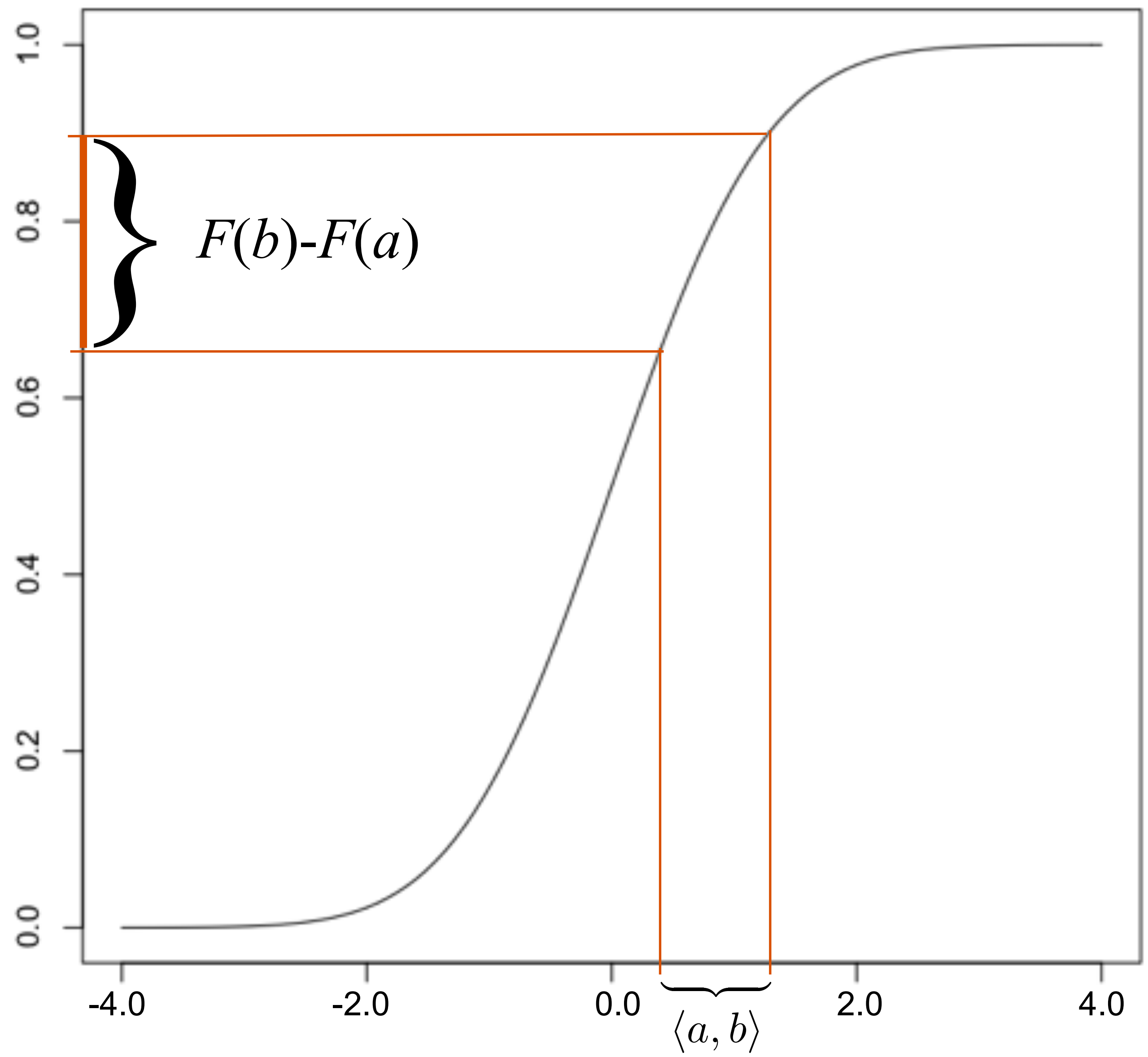

Normální rozdělení

Symetrie:

$$X \sim N(0,1)$$

$$f(x) = f(-x)$$

$$\boxed{\Phi(x) = 1 - \Phi(-x)}$$

$$X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

$$f(\mu + x) = f(\mu - x)$$

$$\boxed{F(\mu + x) = 1 - F(\mu - x)}$$

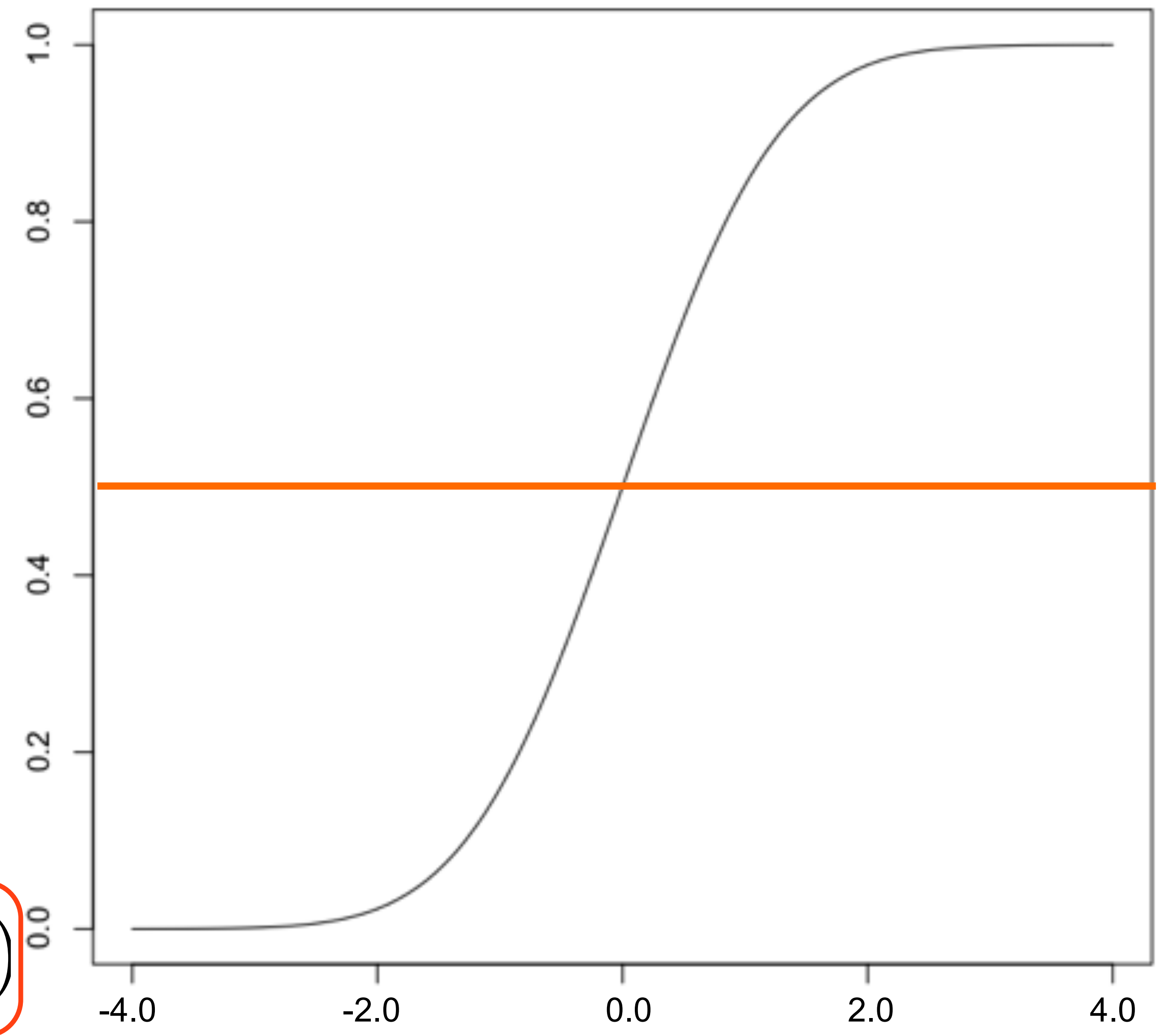

$$P(|X| \leq x) = \Phi(x) - \Phi(-x) = \Phi(x) - (1 - \Phi(x)) = 2\Phi(x) - 1$$

$$P(|X - \mu| \leq x) = F(\mu + x) - F(\mu - x) =$$

$$F(\mu + x) - (1 - F(\mu + x)) = 2F(\mu + x) - 1$$

Normální rozdělení

Jakých hodnot kolem střední hodnoty bude náhodná veličina X nabývat s předem danou pravděpodobností 1-p?

$$P(a \leq X \leq b) = 1 - p$$

$$\begin{aligned} a &= F^{-1}(p/2), \\ b &= F^{-1}(1 - p/2) \end{aligned}$$

($p/2$)-kvantil normálního rozdělení a (1-$p/2$)-kvantil normálního rozdělení

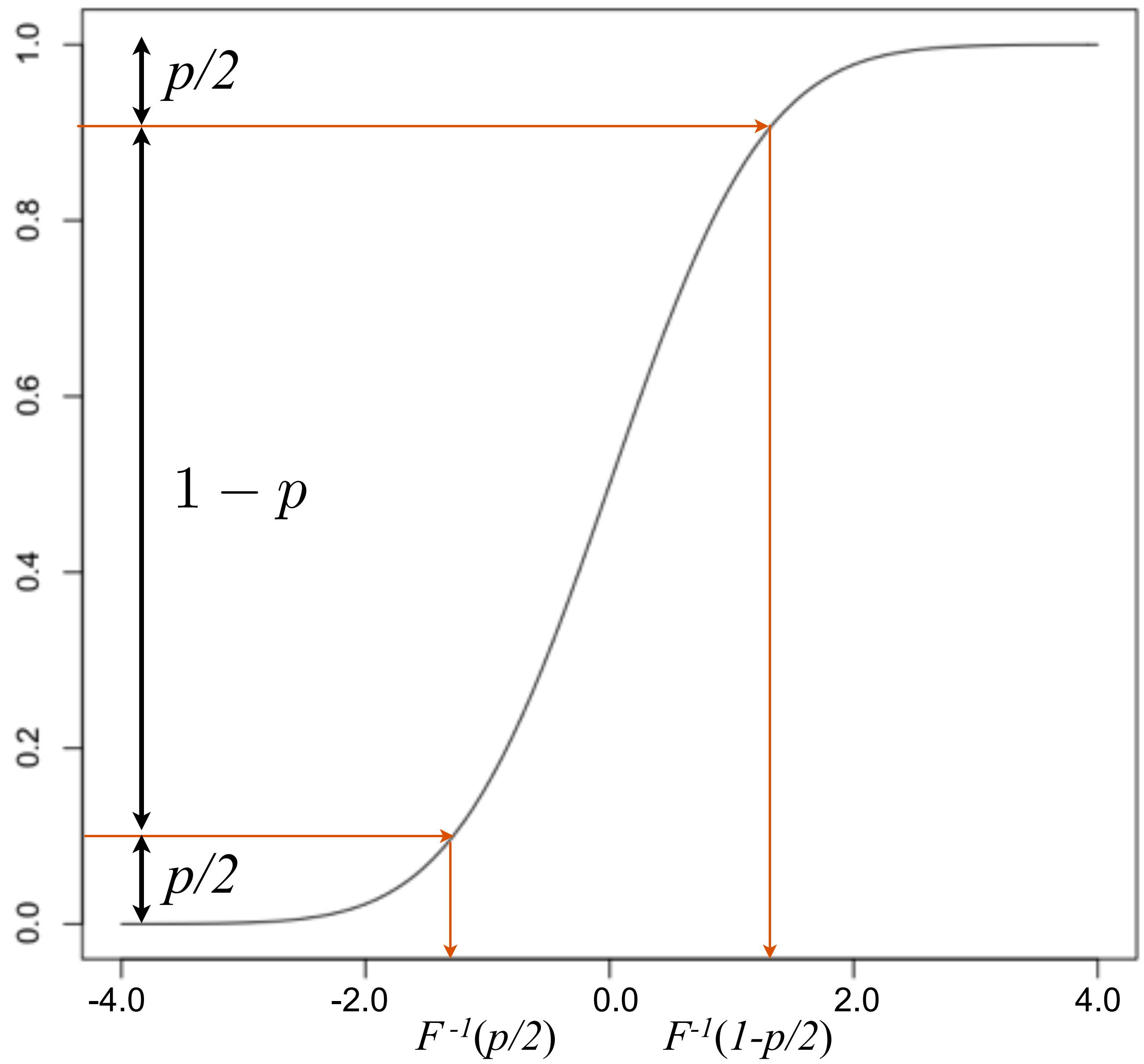

Ze symetrie plyne:

$$X \sim N(0,1): \quad x_{p/2} = \Phi^{-1}(p/2) = -x_{1-p/2} = -\Phi^{-1}(1-p/2)$$

$$Y \sim N(\mu, \sigma^2): \quad y_{p/2} = F^{-1}(p/2) = 2\mu - y_{1-p/2} = 2\mu - F^{-1}(1-p/2)$$

Normální rozdělení

Jaký je vztah mezi $x_{p/2}$ a $y_{p/2}$?

$$X \sim N(0,1), Y \sim N(\mu, \sigma^2)$$

$$\Rightarrow X = \frac{Y-\mu}{\sigma}$$

$$\Rightarrow Y = \sigma X + \mu$$

$$F(y) = P(Y \leq y) =$$

$$P(\frac{Y-\mu}{\sigma} \leq \frac{y-\mu}{\sigma}) =$$

$$P(X \leq \frac{y-\mu}{\sigma}) = \Phi(\frac{y-\mu}{\sigma})$$

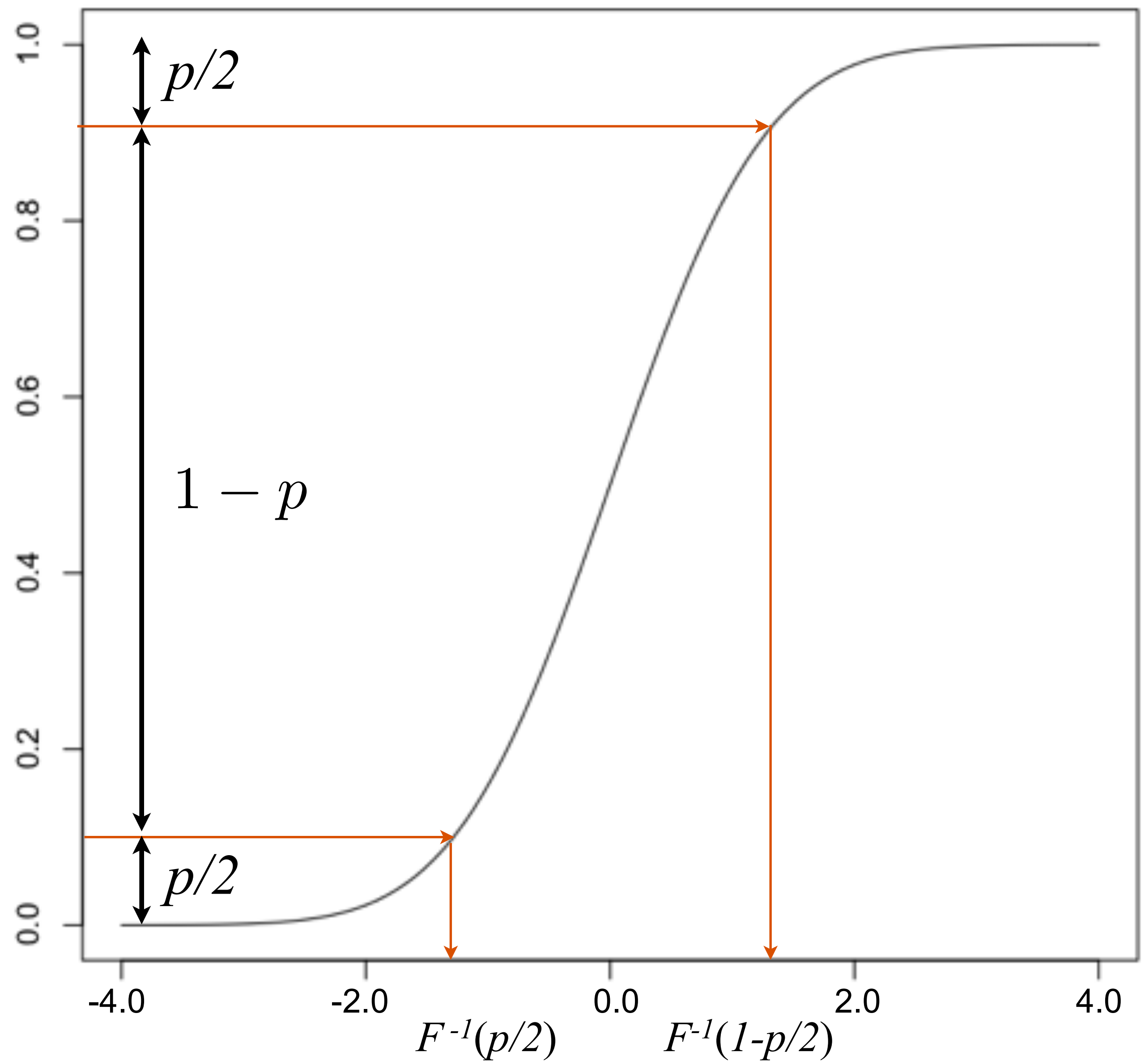

Tedy je: $F(y) = \Phi(\frac{y-\mu}{\sigma})$

... a odtud: $F^{-1}(p) = \sigma \Phi^{-1}(p) + \mu$

Vše se prakticky vyjadřuje pouze v tzv. kritických hodnotách: $u_p = \Phi^{-1}(1-p/2)$

Normální rozdělení

Jaký je vztah mezi $x_{p/2}$ a $y_{p/2}$?

... označme tedy

$$\Phi^{-1}(1-p/2) = u_p$$

... potom

$$\begin{aligned}\Phi^{-1}(p/2) &= -u_p \\ F^{-1}(1-p/2) &= \mu + \sigma u_p \\ F^{-1}(p/2) &= \mu - \sigma u_p\end{aligned}$$

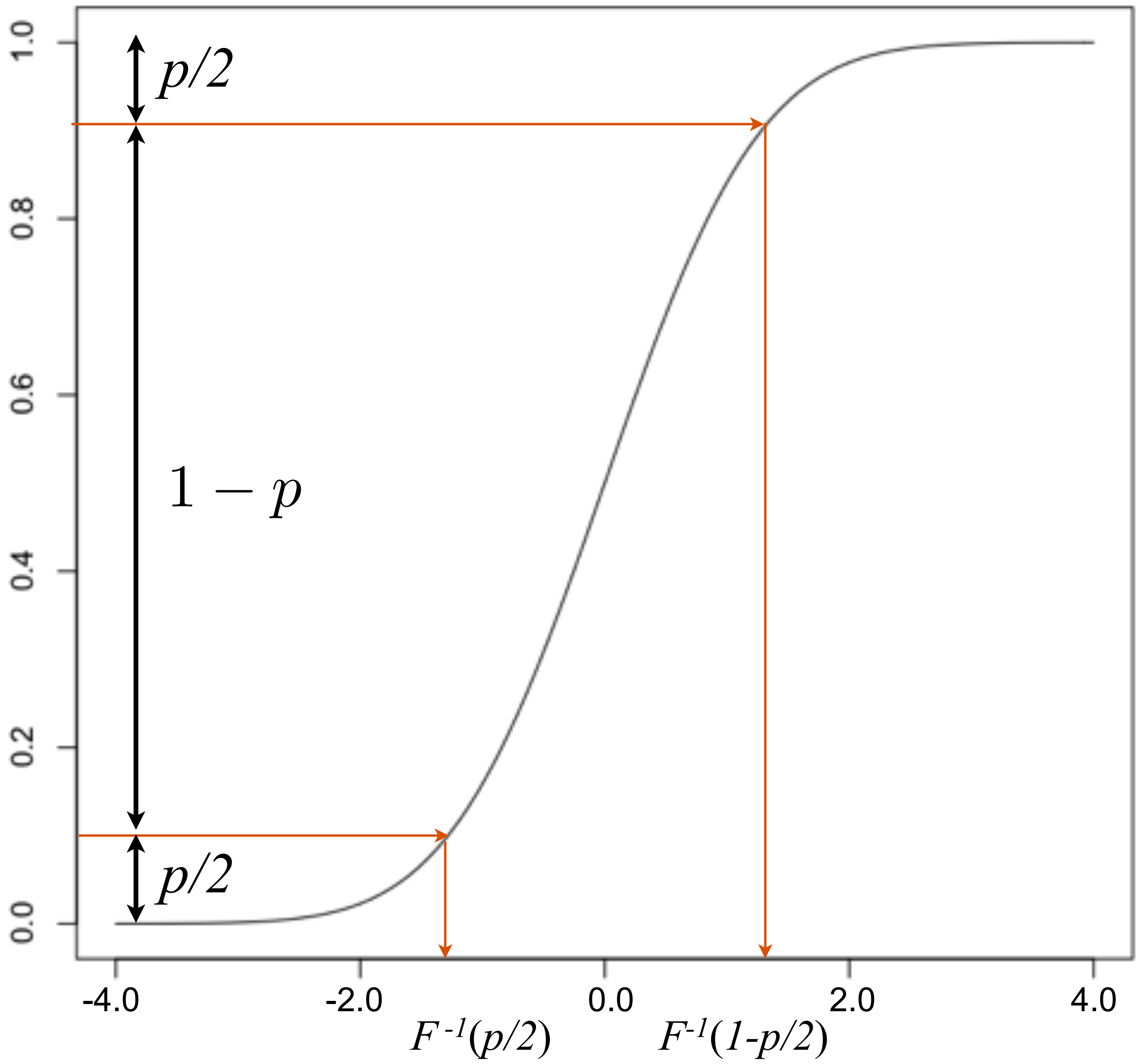

Tedy je: $$F(y) = \Phi\left(\frac{y-\mu}{\sigma}\right)$$

... a odtud: $$F^{-1}(p) = \sigma\Phi^{-1}(p) + \mu$$

Vše se prakticky vyjadřuje pouze v tzv. kritických hodnotách: $u_p = \Phi^{-1}(1-p/2)$

Normální rozdělení

Jaký je vztah mezi $x_{p/2}$ a $y_{p/2}$?

... označme tedy

$$\Phi^{-1}(1-p/2) = u_p$$

... potom

$$\begin{aligned} \Phi^{-1}(p/2) &= -u_p \\ F^{-1}(1-p/2) &= \mu + \sigma u_p \\ F^{-1}(p/2) &= \mu - \sigma u_p \end{aligned}$$

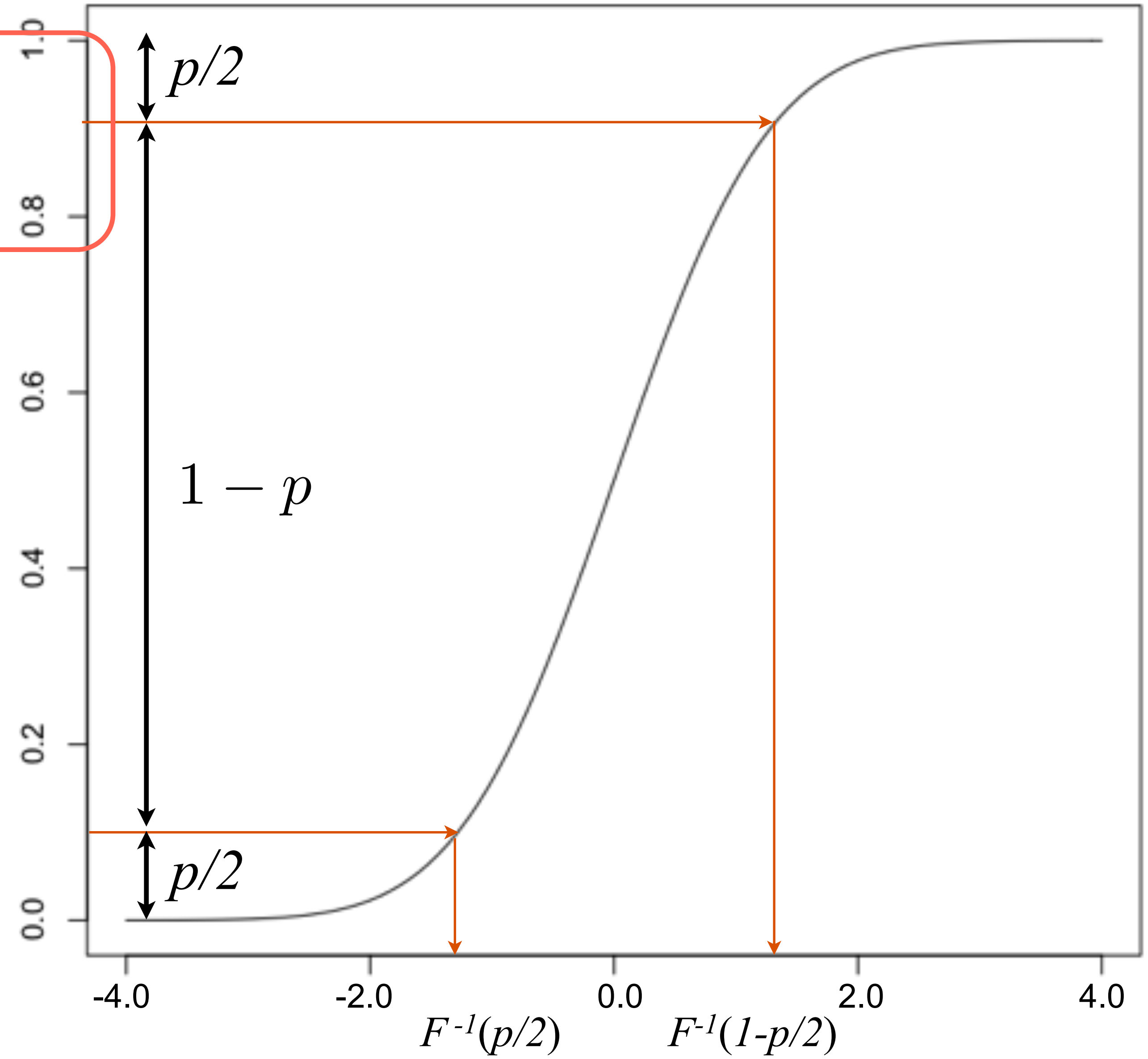

Tedy pro $\alpha \in (0,1)$

$X \sim N(0,1) \Rightarrow$ $$P(-u_\alpha \le X \le u_\alpha) = 1-\alpha$$

$Y \sim N(\mu,\sigma^2) \Rightarrow$ $$P(\mu - \sigma u_\alpha \le Y \le \mu + \sigma u_\alpha) = 1-\alpha$$

$$P\left(-u_\alpha \le \frac{Y-\mu}{\sigma} \le u_\alpha\right) = 1-\alpha$$

Parametry normálního rozdělení

Střední hodnota náhodné veličiny X:

$$E(X) = \int_{-\infty}^{\infty} x f(x) dx$$

Rozptyl náhodné veličiny X:

$$var(X) = E(X - E(X))^2 = E(X^2) - \big(E(X)\big)^2$$

$$X \sim N(\mu, \sigma^2) \Rightarrow \quad E(X) = \mu \qquad var(X) = \sigma^2$$

Jak tyto parametry najít, když máme k dispozici pouze několik měření veličiny X?

$$x_1, x_2, x_3, \ldots, x_n \qquad\qquad X_1, X_2, X_3, \ldots, X_n$$

Bodové odhady parametrů $N(\mu, \sigma^2)$

$x_1, x_2, x_3, \ldots, x_n$ $\qquad$ $X_1, X_2, X_3, \ldots, X_n$

Bodový odhad střední hodnoty náhodné veličiny X:

$$\widehat{E(X)} = \frac{1}{n}\sum_{i-1}^{n} X_i = \bar{X} = \hat{\mu}$$

výběrový průměr

Bodové odhady rozptylu náhodné veličiny X:

$$var(X) = E(X - E(X))^2 = E(X^2) - \big(E(X)\big)^2$$

$$\widehat{var(X)} = \frac{1}{n}\sum_{i-1}^{n}(X_i - \bar{X})^2 = \frac{1}{n}\left(\sum_{i-1}^{n} X_i^2\right) - (\bar{X})^2 = \hat{\sigma}^2$$

rozptyl základního souboru

$$\widetilde{var(X)} = \frac{1}{n-1}\sum_{i-1}^{n}(X_i - \bar{X})^2 =$$

$$\frac{1}{n-1}\left(\sum_{i-1}^{n} X_i^2\right) - \frac{n}{n-1}(\bar{X})^2 = s^2$$

výběrový rozptyl

Bodové odhady parametrů $N(\mu, \sigma^2)$

Kdy použít který odhad rozptylu náhodné veličiny X ?

$$\widehat{var(X)} = \frac{1}{n}\sum_{i-1}^{n}(X_i - \bar{X})^2 = \frac{1}{n}\left(\sum_{i-1}^{n} X_i^2\right) - (\bar{X})^2 = \hat{\sigma}^2$$

rozptyl základního souboru použijeme pro velká n (řádově stovky)

$$\widetilde{var(X)} = \frac{1}{n-1}\sum_{i-1}^{n}(X_i - \bar{X})^2 =$$

$$\frac{1}{n-1}\left(\sum_{i-1}^{n} X_i^2\right) - \frac{n}{n-1}(\bar{X})^2 = s^2$$

výběrový rozptyl použijeme pro malé rozsahy výběru n

Intervalový odhad střední hodnoty

Výběrový průměr i výběrový rozptyl jsou opět náhodné veličiny

$$E(\bar{X}) = \mu$$

$$var(\bar{X}) = \frac{\sigma^2}{n} \quad \Rightarrow \bar{X} \sim N\left(\mu, \frac{\sigma^2}{n}\right) \quad \Rightarrow \quad \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}} \sim N(0,1)$$

Odtud:

$$P(-u_\alpha \leq \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}} \leq u_\alpha) = 1 - \alpha$$

$$P(-\frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \leq \bar{X} - \mu \leq \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha) = 1 - \alpha$$

$$P(-\bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \leq -\mu \leq -\bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha) = 1 - \alpha$$

$$P(\bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \leq \mu \leq \bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha) = 1 - \alpha$$

$$\boxed{P(\mu \in \langle \bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha, \bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \rangle) = 1 - \alpha}$$

Intervalový odhad střední hodnoty

Výběrový průměr i výběrový rozptyl jsou opět náhodné veličiny

$$E(\bar{X}) = \mu$$

$$var(\bar{X}) = \frac{\sigma^2}{n} \quad \Rightarrow \bar{X} \sim N\big(\mu, \frac{\sigma^2}{n}\big) \quad \Rightarrow \quad \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}} \sim N(0,1)$$

Odtud $(1-\alpha)$-intervalový odhad střední hodnoty při známém parametru σ je

$$\langle \bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha, \bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \rangle$$

$$P(\mu \in \langle \bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha, \bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \rangle) = 1 - \alpha$$

Intervalový odhad střední hodnoty

Výběrový průměr i výběrový rozptyl jsou opět náhodné veličiny

$$E(\bar{X}) = \mu$$

$$var(\bar{X}) = \frac{\sigma^2}{n} \quad \Rightarrow \bar{X} \sim N\left(\mu, \frac{\sigma^2}{n}\right) \quad \Rightarrow \quad \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}} \sim N(0,1)$$

Odtud $(1-\alpha)$-intervalový odhad střední hodnoty při známém parametru σ je

$$\langle \bar{X} - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha, \bar{X} + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \rangle$$

$(1-\alpha)$-intervalový odhad střední hodnoty při neznámém parametru σ je

$$\langle \bar{X} - \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1), \bar{X} + \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1) \rangle$$

kde $t_\alpha(n-1)$ je kritická hodnota Studentova *t*-rozdělení s parametrem $(n\text{ -}1)$

$(1-\alpha/2)$- kvantil

takzvané “stupně volnosti”

Interval spolehlivosti pro průměr

$$P(L \leq \bar{X} \leq U) = 1 - \alpha$$

$(1-\alpha)$-interval spolehlivosti pro průměr dat z normálního rozdělení $N(\mu, \sigma^2)$

$$\langle \mu - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha, \mu + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_\alpha \rangle$$

v případě, že známe rozptyl σ^2, nebo též

$$\langle \mu - \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1), \mu + \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1) \rangle$$

pokud rozptyl odhadujeme z dat pomocí výběrového rozptylu s^2.
Všimněte si, že oba intervaly jsou ve tvaru

$$(\mu - SE, \mu + SE)$$

SE je tzv. “standardní chyba” (Standard Error)

Hmotnosti obsahu balení, dávkovaného automatem:

Lze považovat automat za správně seřízený (m_0=25,0g)?

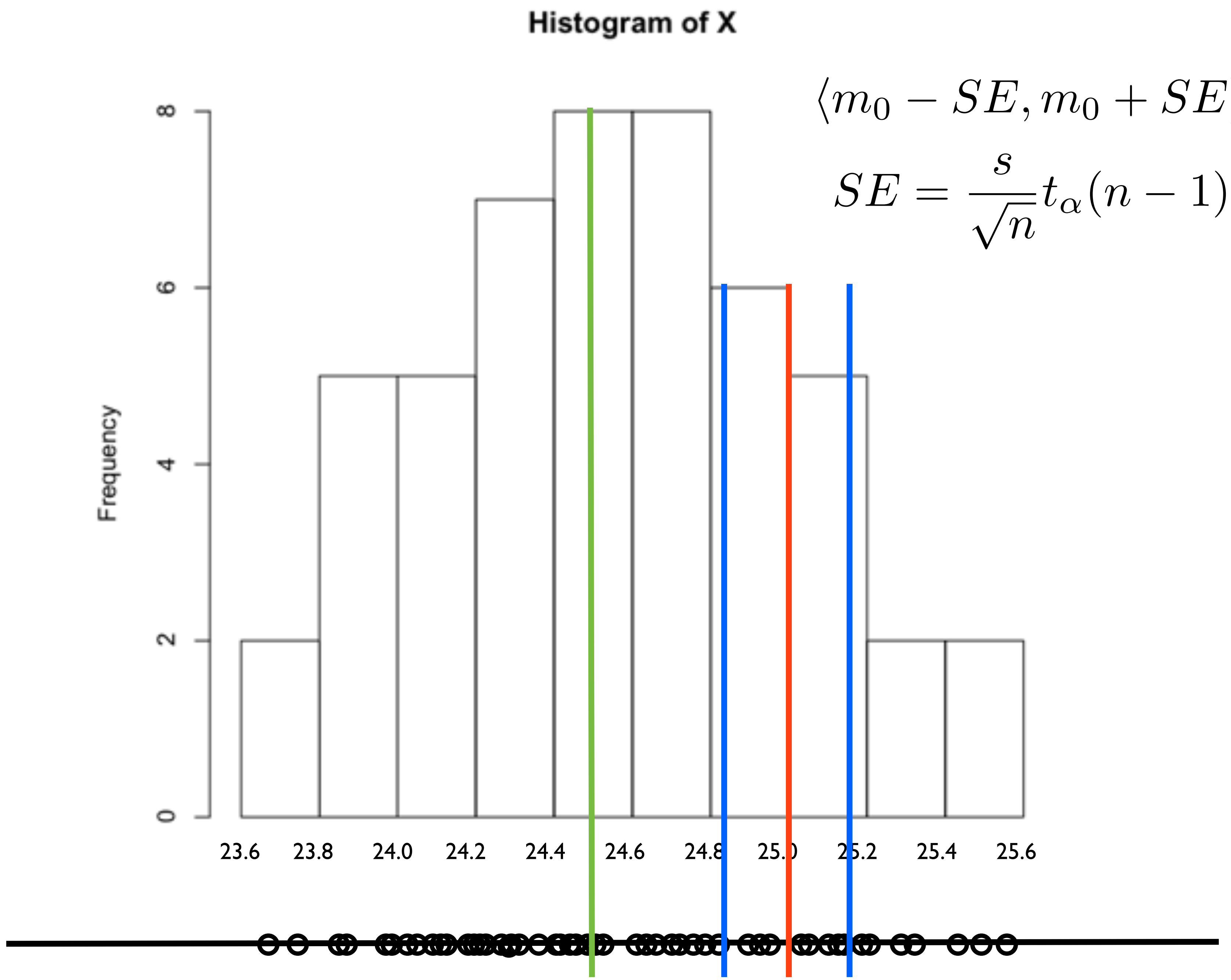

$$\langle m_0 - SE, m_0 + SE \rangle$$

$$SE = \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1)$$

24.52586	24.17119
24.54486	24.44240
23.93455	24.20389
24.19974	24.34851
23.94024	24.21022
24.87474	25.06155
25.48924	25.32572
23.71721	24.61622
25.06676	24.90055
24.36213	24.98580
24.80591	24.20853
24.72623	24.64437
24.70405	23.97645
25.29837	24.46910
24.99453	25.42994
24.66147	24.75773
25.03970	24.44901
25.13285	24.40205
24.78721	23.83656
24.17186	23.65390
24.48244	24.68550
24.22988	23.83956
24.09777	24.52098
24.89240	24.25332
24.14259	25.12906

$\bar{X} = 24.55,\ s^2(X) = 0.21,\ s(X) = 0.46,\ n = 50$

Chceme ověřit, zda měření odpovídají rozdělení $N(m_0, s^2)$

$\alpha = 0.05 \ \Rightarrow t_{0.05}(49) = 2.01$ $SE = 0.132$ $\bar{X} \notin \langle 24.868, 25.132 \rangle$

Hmotnosti obsahu balení, dávkovaného automatem:

Lze považovat automat za správně seřízený (m_0=25,0g)?

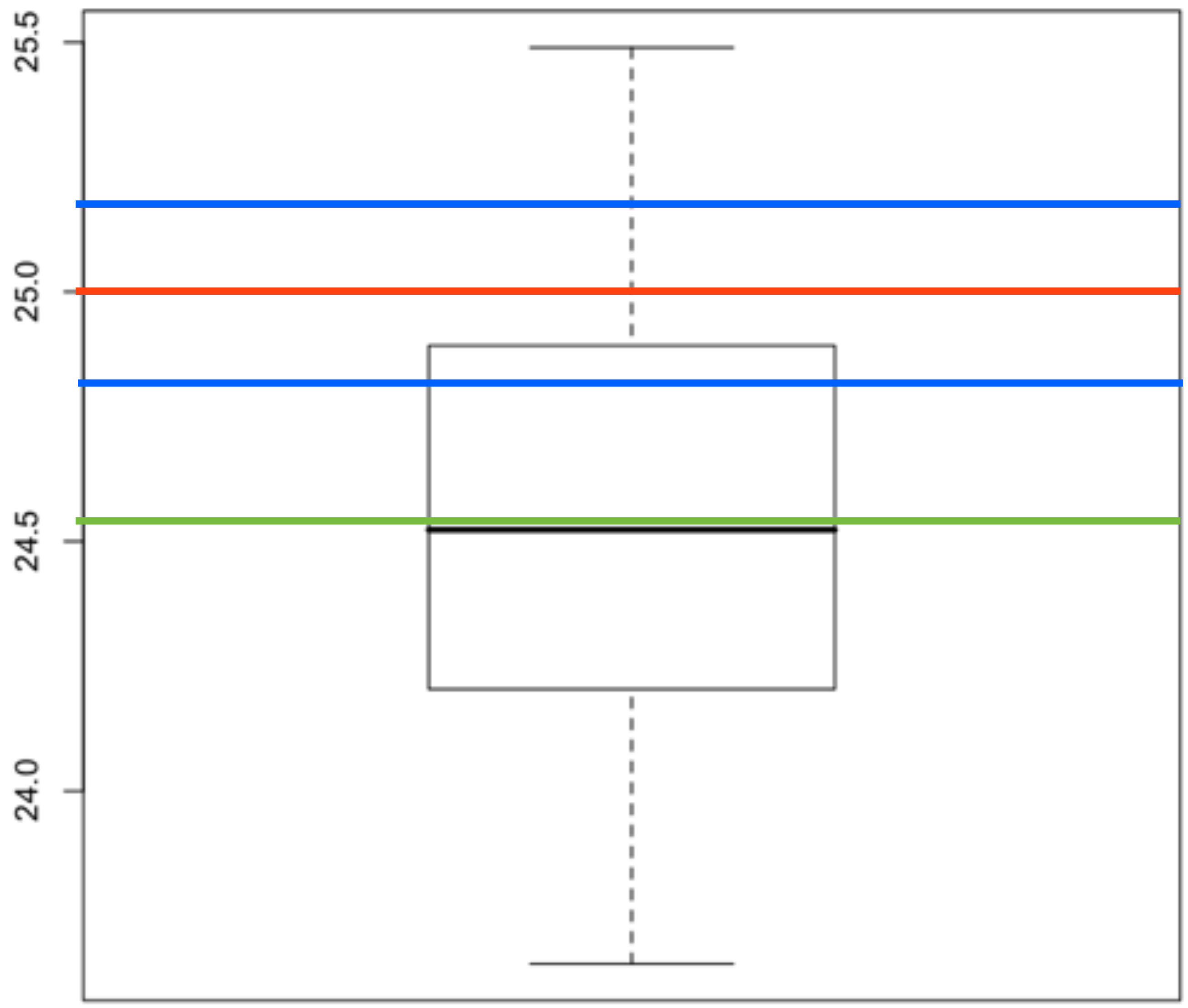

$\bar{X} = 24.55,\ s^2(X) = 0.21,\ s(X) = 0.46,\ n = 50$

Chceme ověřit, zda měření odpovídají rozdělení $N(m_0, s^2)$

$\alpha = 0.05 \ \Rightarrow t_{0.05}(49) = 2.01$ $SE = 0.132$ $\bar{X} \notin \langle 24.868, 25.132 \rangle$

24.52586	24.17119
24.54486	24.44240
23.93455	24.20389
24.19974	24.34851
23.94024	24.21022
24.87474	25.06155
25.48924	25.32572
23.71721	24.61622
25.06676	24.90055
24.36213	24.98580
24.80591	24.20853
24.72623	24.64437
24.70405	23.97645
25.29837	24.46910
24.99453	25.42994
24.66147	24.75773
25.03970	24.44901
25.13285	24.40205
24.78721	23.83656
24.17186	23.65390
24.48244	24.68550
24.22988	23.83956
24.09777	24.52098
24.89240	24.25332
24.14259	25.12906

Jednovýběrové testy o střední hodnotě

$$\bar{X} \notin \langle m_0 - \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1), m_0 + \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1) \rangle$$

$$\bar{X} - m_0 \notin \langle -\frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1), \frac{s}{\sqrt{n}} t_\alpha(n-1) \rangle$$

$$\frac{\bar{X} - m_0}{s}\sqrt{n} \notin \langle -t_\alpha(n-1), t_\alpha(n-1) \rangle \Leftrightarrow \boxed{\left|\frac{\bar{X} - m_0}{s}\sqrt{n}\right| \geq t_\alpha(n-1)}$$

$H_0 : \quad \mu = m_0$ Nulová hypotéza

$H_A : \quad \mu \neq m_0$ Alternativní hypotéza

$T = \frac{\bar{X} - m_0}{s}\sqrt{n}$ Testová statistika

$\alpha \quad \Rightarrow \quad t_\alpha(n-1)$ hladina významnosti, kritická hodnota

---

$|T| \geq t_\alpha(n-1)$ rozhodovací pravidlo

Nulová hypotéza se nepřijímá, pouze zamítá či nezamítá!

Statisticky nelze nic dokázat, pouze zamítnout!